

Vypracoval Inštitút zamestnanosti v rámci projektu s Friedrich Ebert Stiftung FES Slovensko „Kultúra sveta práce“. Viac o projekte ako i iné výstupy nájdete na <http://www.iz.sk/sk/projekty/kultura-sveta-prace>

Porovnanie odvodov

Živnostníci a dohodári platia v porovnaní so štandardnými zamestnancami nižšie odvody. Toto je spôsobené iným vymeriavacím základom (v prípade živnostníkov) a inými typmi platených odvodov do sociálnej poisťovne.

V scenári porovnáваме štandardného zamestnanca zamestnaného na riadny pracovný pomer (ďalej len „zamestnanec“). Tento dostane hrubú mzdu, z ktorej sú platené odvody a dane. Hlavné porovnávané veličiny sú mzdové náklady zamestnávateľa, čistá mzda zamestnanca a očakávaná výška starobného dôchodku. Cieľom je porovnať priame finančné benefity človeka, ak sa rozhodne vykonávať prácu podľa niektorej z možností.

V prípade samostatne zárobkovo činnnej osoby (ďalej len „živnostník“) predpokladáme, že vystavuje faktúry na úrovni mzdových nákladov riadneho zamestnanca, uplatňuje si paušálne 40% náklady a v minulom roku už platil odvody (teda ako živnostník fungoval už dlhšie) a platí iba povinné odvody.

U osôb pracujúcich na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru (ďalej len „dohodári“) predpokladáme odmenu zníženú o mzdové náklady zamestnanca.

U všetkých je predpoklad, že daný typ príjmu je jediný a preto môžeme uplatniť nezdaniteľnú časť základu dane na daňovníka. Abstrahujeme od nezdaniteľného minima na manželku a daňových bonusov na deti. Pri výpočte starobného dôchodku sme predpokladali rovnakú dobu platenia odvodov ako i ich rovnakú výšku v stálych cenách.

Pri minimálnej mzde 327.20 €

Predpokladáme fyzickú osobu s príjmom na úrovni minimálnej mzdy, ktorá je v tomto roku 327,20€.

Zamestnanec z hrubej mzdy 327,2 € získa čistý príjem podľa našich výpočtov **283 €**, teda o niečo viac ako 64 % mzdových nákladov. Celkové mzdové náklady zamestnávateľa predstavujú 442,35 €. Na starobné poistenie odvedie takmer 59 €.

Živnostník z vystavených faktúr vo výške 442,35 € získa čistý príjem **282,11 €**, teda skoro 64 % z hrubého príjmu, podobne ako zamestnanec. Na starobné poistenie odvedie iba o 2,30 € viac ako zamestnanec. Ich dôchodok bude prakticky rovnaký (rozdiel iba o menej ako 3 % v prospech živnostníka).

Dohodár získa z hrubého príjmu takmer **365¹ €** v čistom, teda viac ako 82 % hrubého príjmu. Na starobné poistenie v súčasnosti nemusí odvádzať nič. Jediné sociálne odvody v prípade dohodára odvádza zamestnávateľ, konkrétne úrazové a garančné poistenie vo výške 1,05 % VZ.

1 Od hrubého príjmu je odpočítaný odvod do Zdravotnej poisťovne. Pri prekročení mesačnej odmeny 139,90 € je zamestnanec vyradený z úradu práce ako UoZ a tým pádom prestáva zaňho platiť zdravotné poistenie štát a musí si ho uhrádzať sám vo výške 47,58 €, avšak iba ako samoplatiateľ, nie z dohody.

	Čistý príjem	Podiel čistého príjmu na mzdových nákladoch	Odvod na starobné poistenie	Pomer starobného dôchodku
Zamestnanec	283,38 €	64,06%	58,88 €	100,00%
Živnostník	282,11 €	63,78%	61,18 €	102,67%
Dohodár	364,71 €	82,45%	0,00 €	0,00%

Pri priemernej mzde 786 €

V tomto scenári máme zamestnanca s priemernou mzdou vo výške 786 €, teda mzdovými nákladmi vo výške **1062,66 €**. Zamestnanec získa v čistom **609 €** teda o niečo viac ako 57 % mzdových nákladov. Na starobné poistenie odvedie celkovo 141,48 €.

Živnostník má pri výnose 1062,66 € zo samostatne zárobkovej činnosti v čistom takmer **900 €**, čo predstavuje skoro 85 % z hrubého príjmu. Na starobné poistenie odvedie iba o málo viac ako 61 € (teda 43 % z toho čo zamestnanec) a jeho dôchodok bude vo výške 52 % dôchodku zamestnanca. Dohodár z vyššie uvedenej odmeny získa **862 €** mesačne v čistom, teda 82 % z hrubého príjmu. Na starobné poistenie znova neodvádza nič.

	Čistý príjem	Podiel čistého príjmu na mzdových nákladoch	Odvod na starobné poistenie	Pomer starobného dôchodku
Zamestnanec	609,06 €	57,31%	141,48 €	100,00%
Živnostník	899,87 €	84,68%	61,18 €	52,35%
Dohodár	861,94 €	81,11%	0,00 €	0,00%

Starobný dôchodok

Ak by zamestnanec dostával minimálnu mzdu 327.2 €, rozdiel medzi ním a živnostníkom v odvodoch na starobný dôchodok je minimálny a tým pádom aj výsledná vypočítaná hodnota dôchodku je pre obidva zamestnanecké pomery pomerne rovnaká. Rozdiel nastáva pri dohodároch, ktorí z dôvodu neodvádzania žiadnych sociálnych odvodov nebudú dostávať ani starobný dôchodok.

Avšak pri priemernej mzde 786 € má zamestnanec starobný dôchodok oveľa vyšší ako živnostník s rovnakým príjmom. Aby získal živnostník dôchodok vo výške zamestnanca s príjmom **786 €**, musel by mať vystavené faktúry vo výške **2148 €**, čo je takmer trikrát viac. Mzdové náklady 2148 € predstavujú zamestnanca s hrubou mzdou takmer **1600 €**, čo by mu dávalo dôchodok takmer dvakrát vyšší. Dôvod pre malý rozdiel pri minimálnej mzde a väčší pri priemernej mzde je ten, že živnostník platí v oboch prípadoch odvody z minimálneho vymeriavacieho základu, ktorý je tento rok 339.89 €, a tým pádom ak má príjem **od 340 € až po 1400 €**, jeho starobný dôchodok bude stále rovnaký.

Zmeny v platení odvodov od roku 2013 až 2015

Zmeny, ktoré nastanú od budúceho roka budú zasahovať najmä živnostníkov a ľudí pracujúcich na dohodu. Dohodári budú platiť odvody a to v závislosti od toho, či majú pravidelný alebo nepravidelný príjem. Taktiež sa zvýši minimálny vymeriavací základ, z ktorého platia odvody

živnostníci prostredníctvom zvýšenia koeficientu, ktorým sa delí základ dane zo súčasnej hodnoty 2 cez 1,9 (2013) až na 1,486 (2015). Budeme uvažovať o podobných scenároch s minimálnym vymeriavacím základom a súčasnou priemernou mzdou.

Pri minimálnom vymeriavacom základe

Ak by sme uvažovali pri minimálnom vymeriavacom základe stanoveného pre živnostníkov od budúceho roku na úrovni 393 € oproti súčasným 339.89 €, živnostníkov by sa to dotklo vyššími odvodmi. Čistý príjem by bol **208 €** (nižší o 25 € oproti súčasnosti), čo by predstavovalo 53 % z hrubého príjmu (oproti 59 % v súčasnosti). Celkové odvody by tvorili 185 € (160 € v tomto roku), z čoho takmer **71 €** by sa odvádzalo na starobné poistenie. Starobný dôchodok by sa v tom prípade zvýšil o takmer 11 % v porovnaní so súčasným stavom.

Čo sa týka dohodárov, ich zmeny sú badateľnejšie, keďže budú povinní platiť všetky odvody, ktoré tvoria 48,6 % z vymeriavacieho základu (13,4 % zamestnanec; 35,2 % zamestnávateľ). Pri súčasnej legislatíve a odmene 389 €, dohodár odvedie takmer 68 € na odvody a čistá odmena mu zostane 325 €, pričom neodvedie nič do sociálnej poisťovne. Celkové náklady zamestnávateľa na prácu sú podľa stanoveného predpokladu 393 €. Po zmene od budúceho roka, pri rovnakej odmene a pri nezvýšení nákladov zamestnávateľa, by čistý príjem tvoril **64 %** z nákladov práce, v absolútnom vyjadrení necelých 252 €. Odvody na starobné poistenie by predstavovali 52 €.

	Čistý príjem	Podiel zo mzdových nákladov	Odvod na starobné poistenie	Pomer starobného dôchodku
Živnostník 2012	232,76 €	59,23%	61,18 €	100,00%
Živnostník 2013	207,71 €	52,85%	70,74 €	110,84%
Dohodár 2012	325,15 €	82,74%	0,00 €	0,00%
Dohodár 2013	251,76 €	64,06%	52,31 €	89,94%

Pri priemernej mzde 786 € je scenár porovnateľný s predchádzajúcim, nakoľko po uplatnení paušálnych výdavkov by živnostník stále platil iba z minimálneho vymeriavacieho základu. Zaujímavá zmena je stanovenie maximálnej výšky paušálnych výdavkov, ktorá bude mať hodnotu 420 €. Pri tejto sume by zisk zo SZČ musel dosiahnuť **1050 €** a viac, do ktorej sú paušálne výdavky stále menej ako 420 €, avšak až do **1166 €²** (pri paušálnych výdavkoch 420 € a koeficiente pre výpočet VZ 1,9) by živnostník v budúcom roku stále platil odvody z minimálneho vymeriavacieho základu. Pri predpoklade, že zmena koeficientu na hodnotu **1,486** sa udeje už budúci rok, tak by sa táto hranica posunula na **974 €**, do ktorej by živnostník stále platil minimálne odvody.

Dohodár s pravidelným príjmom a dohodár s nepravidelným príjmom

Legislatíva bude rozlišovať aj dohodárov s pravidelným a nepravidelným príjmom. Hore uvedený scenár je aplikovaný na dohodára s pravidelným príjmom. Tento pojem „pravidelný“ zrejme poukazuje na osoby s pravidelne vyplácaným príjmom každý mesiac, takže ide o skupiny, ktoré boli pôvodne zamestnané na trvalý pracovný pomer a po ukončení pracovného pomeru a vzniku dohody stále pracujú u rovnakého zamestnávateľa v rovnakom počte hodín s rovnakou prácou. Dohodári s nepravidelným príjmom zrejme predstavujú skutočných dohodárov, ktorí pracujú príležitostne a plnia krátkodobé potreby zamestnávateľa. Títo nebudú odvádzat' nemocenské poistenie a poistenie v nezamestnanosti, takže namiesto 48,6 % sa odvedie **43,8 %** z vymeriavacieho základu. Takže pri súčasnej priemernej mzde 786 € by mal nepravidelný dohodár čistý príjem **626 €**, teda o 15 € viac

² V decembri minulého roka bolo iba 3348 živnostníkov s príjmom nad 1166 €

ako dohodár s pravidelným príjmom, ktoré by ušetril na odvodoch.